

ДОРОЖНЯ КАРТА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ

Компонент 6 «Фінансове забезпечення»

Дослідження

Досвід впровадження реформ у сфері захисту дитини чи надання їм послуг показує, що, як правило, не зважаючи на численні стратегії, концепції, плани заходів і навіть державні програми всі вони не впроваджуються саме через недостатність або й відсутність фінансової підтримки з державного бюджету. Тому що жодні громадські ініціативи, підтримка донорів чи навіть активна позиція місцевої влади не здатні конкурувати з відсутністю політичної волі, яка насправді має проявлятися не словом, а ділом – фінансовим забезпеченням.

Крім того, важливими є не лише обсяги фінансування (чи покривають вони потребу) але й, здебільшого, напрями фінансування. Так, наприклад, з державного бюджету не підтримуються ні спеціалісти служб у справах дітей, ні соціальні послуги. Що стосується обласних бюджетів, то саме вони фінансують більшість закладів інституційного догляду. А соціальні послуги і служби у справах дітей фінансуються з місцевих бюджетів і, знову ж таки, практика показує, що вони погано справляються з цими повноваженнями чи то в силу фінансової, чи то іншої (політичної, відсутності знань тощо) спроможності.

Так, на тренінгу з деінституціалізації експерти зазначили⁶³:

«Більшість громад не зацікавлені у створенні послуг та їх фінансуванні, тому що не розуміють суті проблем. Асоціація міст України виступає проти створення послуг у громадах за рахунок лише їхніх власних коштів.

Міністерство фінансів України та інші структури (обласні адміністрації) недостатньо зацікавлені та не розуміють, чому необхідно перенаправляти фінансові потоки та співфінансувати послуги та створювати соціальні послуги у громадах. Це може призвести до опору Міністерства фінансів співфінансувати Стратегію деінституціалізації з державного бюджету.

НУО не мають достатньо можливостей для підготовки надійних економічних розрахунків – інформації, яка є важливою та необхідною для обґрунтування перенаправлення фінансових потоків».

В контексті деінституціалізації дуже цінними є висновки, зроблені експертами дослідження «Гроші для дитини, дитинство в сім'ї, послуги в громаді»:

«Наразі умовно фінансово найвигіднішою формою влаштування дітей різних категорій для громади є інституції регіонального рівня.

⁶³ <https://childrights.org.ua/reporting/?fbclid=IwAR0qWgH3klfr8xkXc7xyjy6uBGhzuzgw-50VXZzh0vB50ZsfMI7SXiztOnA>

...

Загалом інституціалізація дітей для громад має такі аспекти: існування законодавчих та практичних передумов для того, щоб батькам, у тому числі малозабезпеченим, тим, які перебувають у складних життєвих обставинах, було вигідно влаштовувати своїх дітей до інституцій, що дозволяє владі громади:

- економити кошти на організації надання соціальних послуг для сімей з дітьми;
- уникати прийняття рішень про відібрання дітей, подачі позовів про позбавлення батьківських прав, що в свою чергу позбавляє від проблеми подальшого влаштування дітей, а також зберігає потенційних виборців;
- великий обласний заклад на території громади – робочі місця, податки до місцевого бюджету.

Рекомендації

Пропозицією сесії експертів з деінституціалізації стало⁶⁴:

«Запровадити субвенцію з державного бюджету органам місцевого самоврядування на розвиток соціальних послуг в громадах, зокрема на соціальний супровід сімей та послуг для дітей з інвалідністю.

...

Учасники переконані, що послуги мають створюватися на рівні громади та фінансово підтримуватися державою. Усі учасники визнали необхідність перенаправлення фінансування з закладів інституційного догляду на надання соціальних послуг у громадах, у всіх громадах у всіх областях, відповідно до потреб цих громад.

З цією метою необхідно: 1) внести зміни до Бюджетного кодексу, Законів України «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу», «Про місцеве самоврядування» => забезпечити фінансування послуг, => зобов'язати громади створювати послуги => запровадити заходи зміцнення батьківського потенціалу, соціальну роботу, раннє виявлення, профілактику.

...

Визначити експертну організацію для проведення комплексного фінансового аналізу системи догляду і виховання в Україні, як основу для планування перенаправлення ресурсів».

В Альтернативному звіті Комітету ООН з прав дитини у 2022 році громадські організації пропонують⁶⁵:

«Запровадити фінансування з державного бюджету для створення та розвитку послуг для сімей з дітьми, зокрема дітей з інвалідністю».

Експерти МБО «Партнерство «Кожній дитині» також надають рекомендації щодо фінансування альтернативних форм сімейного догляду під час війни⁶⁶:

«Переглянути рівень фінансового забезпечення дітей, які виховуються у сімейних формах виховання, у зв'язку з економічною ситуацією та високим рівнем інфляції. Вирішити питання технічного характеру щодо мінімізації затримки нарахування чи виплати соціальної допомоги. Визначити механізми та джерела покриття витрат на оренду, ремонт, відновлення та облаштування житла для сімей, які опікуються статусними дітьми, житло та майно яких пошкоджене або зруйноване в результаті російської агресії. Залучити додаткові ресурси для забезпечення базових потреб дітей цільової групи у зимовий період (тепле та придатне для проживання житло)».

В контексті розвитку інтегрованої системи соціальних послуг експерти рекомендують наступне⁶⁷:

«Відповідно до чинного законодавства, управління деякими з цих послуг має здійснюватися та фінансуватися територіальними громадами, тоді як інші можуть фінансуватися центральними міністерствами, що потребує зв'язку та координації між рівнями влади.

Важливо докласти спільних зусиль до подолання проблеми відсутності взаємозв'язку між системами соціальних виплат і соціальних послуг та консолідації зусиль між рівнями державної влади та органами місцевого самоврядування щодо створення інтегрованої моделі соціальної підтримки».

Комітет ООН з прав дитини надає рекомендації, які особливо актуальні під час воєнного стану⁶⁸:

«Розподіл ресурсів

* асигнування на відновлення та реконструкцію приділяти пріоритет дітям та їхнім потребам зараз і в постконфліктній ситуації, у тому числі шляхом проведення комплексної оцінки бюджетних потреб і встановлення прозорого розподілу;

* використовувати підхід до прав дитини при розробці державного бюджету шляхом впровадження системи відстеження розподілу та використання ресурсів для дітей у всьому бюджеті. Держава-учасниця також повинна використовувати цю систему відстеження для оцінки впливу на те, як інвестиції в будь-якому секторі можуть служити найкращим інтересам дитини;

* визначити бюджетні статті для всіх дітей, приділяючи особливу увагу тим, хто перебуває в несприятливих або вразливих ситуаціях, які можуть потребувати позитивних соціальних заходів, і переконатися, що ці бюджетні статті завжди захищені навіть під час збройного конфлікту».

65 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRC%2FNGO%2FUkr%2F49758&Lang=en

66 https://www.unicef.org/ukraine/media/26731/file/UNICEF_CiAC-monitoring%20report.pdf

67 https://www.unicef.org/ukraine/media/36691/file/Unicef_Integrated%20social%20services.pdf

68 <https://digitallibrary.un.org/record/3992527#record-files-collapse-header>